

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Primus Siue Vis Et Virtus Exemplorum, Hoc est, Solatia Et Documenta
- Hæc Moribus, Illa Temporibus Nostris Adhibita

Stengel, Georg

Ingolstadii, Anno M.DC.L.

Caput XLIV. Exempla Martyrum summatim, & hinc solatia, documentauè,
per SS. Patres proposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48162](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48162)

XXXI.

Nicolai Trigaut. de Christianis apud Iaponios Triumphis.
Adam Conzen in Daniele cap. 47. præsertim §. 5. Specul. Hæret. crudelit. Arnoldi Hauen. Carthusiani.

Eant nunc, qui recentia exempla cum gaudio passorum desiderant; eant, & vel hoc solum imitentur fortitudinis decus: nihil ampliùs ab illis requiremus. Quamquam hoc solum non est, ut vidimus: totam Iliadem dare possemus; sed præstat Lectorem allicere, quàm fatigare. Plura tamen, qui volet de recentibus, res Anglicanas peruoluat, & Nicolai Trigautij Triumphos Christianos; de veterum autem constantia & magnanimitate, Adamum Conzen adeat è Daniele Aulicos accuratissimè instruentem, itemque Speculum Arnoldi Hauenij, Victorem Vticensem, Procopium, aliosque de bello Wandalorum memorantes. Certè à primis incunabulis Ecclesia, per trecentos annos, à potentissimis seu Imperatoribus, seu tyrannis, velut cerua in siluis, aut cymba in procellis agitata, quotidiana nobis exempla reliquit. Idem postea fecit, domesticos hostes, hæreticos reges, velut ciuile malum experta. Circa Christi annum quadringentesimum septuagesimum sextum; quando Odoacer & Gensericus Ariani, ille Italiam, iste Africam, itemque tertia furia Ariana, Visigothus, magnam Hispaniæ Galliæque partem, ac denique Zeno Imperator Eutychianus Orientem miserandis modis diuexauit. Ea vexatio Ecclesiam non contriuit, sed poliuit, ut nobis, velut speculum, quò tritior, eò tertior reluceret. Quare neque nunc desunt exercitores; sed qui, velut lapides adamantem polientes, non gemmam, sed seipfos consumunt. Ut proinde verè dicat Ecclesia: *Sape expugnauerunt me à iuuentute meâ, etenim non potuerunt mihi.* Psal. 128. In quem locum S. Augustinus ait: *Numquid ideò non peruenit ad senectutem, quia non cessauerunt illi expugnando? Consoletur igitur se Ecclesia de præteritis exemplis, & dicat: Etenim non potuerunt mihi.*

CAPVT XLIV.

Exempla Martyrum summatim: & hinc solatia documentæ, per SS. Patres proposita.

I.
S Ephrem de laudibus SS. Martyrum.

Ecce igitur quæ oculis subiecimus, animo suo subijciant, qui se nimis grauiam tolerare arbitrantur. & inuenient utique doloris medicinam. *Stabant siquidem,* ait B. Ephram

Ephræm Syrus, certaminis tempore fortissimi bellatores Dei, singula tormenta summâ animi alacritate tolerantes, pro nomine Unigeniti Filij Dei, ac Servatoris nostri Christi. Quam verò strenui, quantâq; fortitudinis laude praditi fuere, qui subiecta oculis horrenda supplicia contra se parata, non modò nihil timuerunt, verùm maiore quoque constantia pugnantes, cuncta perferendo superârunt! Cernebant ardentem rogam, ignitas sartagine, ebullientes ollas, que fervore nimio guttas picis, & adipis longius iaculabantur. Afficiebant item ferratae atque aculeatas rotas inter ignium globos nimia celeritate versari. Intuebantur ferreas ungulas, laminasque candentes, fustes, ursos, leones, precipitia, vectes, terebras, compedes, atque catenas, omnemq; proffus artem, quam veritatis inimicus adversus confessores Domini Salvatoris inuenit. Omnia enim pœnarum genera in conspectu Martyris hostis callidus dedit, ut sanctos verteret in formidinem, & aspectu ipso ac terrore pœnarum lingua non amplius confiteri Dominum IESVM, metu impedita, præsumeret.

Quid autem fidelissimi promptissimiq; bellatores Christi, inter huiusmodi ante oculos exposita horrenda inauditaq; supplicia? promptiores effecti, maiore fiducia atque constantiâ, indubitanter & intrepide, ante tribunalia Iudicium ac Praefectorum Christum Dominum confitebantur. Non stridens flamma, non ignea sartagine, non olla feruentes, non rotarum horrenda vertigines, non ardentes lamina, non ungularum dentes, non cetera id genus tormenta, non compedes, non catenarum pondus immensum, non Tyrannorum mina, non Principum fremitus, non ars tota Diaboli, ministrorumq; eius, exterruit fortissimos milites Christi, non impulit abnegare pietatem, non à charitate Dei & Salvatoris abduxit: sed præcincti fide conculcarunt machinas omnes inimici, nec illos omnino formido tentavit.

Vidisti seruatorum fidelium robur? Vidisti gloriam pugilum Christi, atque constantiam? Vidisti alacritatem ingentem caeleste Regnum totâ fide querentium, Christumq; Regem suum omni affectu ambientium? Vidisti fidem perfectam veraciter perfectorum? Vidisti charitatem in Beatissimis martyrum pectoribus flagrantem, pro qua terrena cuncta spreverunt, ut Deum suum tenerent, quem amauerunt? Vidisti affectum Christi quomodo à terra eleuat sublimè exaltari cupientes? Vidisti exultantem paradysum amplecti, ac fouere sui quosdam amicos, milites Christi in aeterna luce ac pace gaudentes? Ac-

.VI

II.

III.

IV. *Accede, charissime, pertracta, contemplare martyrum gloriosos triumphos, aspice oculis cordis caelestium pugilum eximiam fidem, iniolabilemque pietatis affectum. Non potuit vis immensa pœnarum, iustorum animos flectere: tam intrepide charitatis ardorem, nec mors ipsa quivuit extinguere. Casti, magno cum gaudio flagrorum ictus, ut summas delicias, suscipiebant: serenaque, ac ridenti facie gratias Deo referabant, quia meruerant pro ipsius nomine pati.*

V. *Quibus ego vos laudibus pradicem, o perfecti milites Christi, aut quomodo appellem vos inclyti, atque Beatissimi viri? quis vestra fidei laudes explicare sufficiat? Obstupuit nempe Oratorum facundia, Philosophorumque sapientia, dum cernerent mirabilia in Christi famulus fieri: Iudicibus, ac tyrannis verba defecerunt, sanctorum Martyrum constantiam & alacritatem immensamque, athletarum Christi tolerantiam aspicientibus: nam dum lictorum manus eorum membra torquebant, visceraque nudarent, non mœrentes aspexere, non tristes, nec solum inter cruciatum gemitum non edentes, verum latiore facie gaudia interna obtestantes: Quippe illis ea erant tormenta pro requie, & carnifices obsequi potius, quam sanire videbantur. Hæc S. Ephræm.*

VI. *E quibus verbis, exemplisque, vti & ex omnibus hucusque commemoratis, tamquam è fluuio quodam magnanimitatis, plurima haurire licet, seu solatia, seu documenta. Primum est, nihil miri esse, neque diuinæ providentiæ quidquam officere, si etiam hoc tempore multi innocentes patiantur & sancti. Nemo Martyribus vel innocentior, vel sanctior extitit: nemo tamen plus passus est. Sic per certamina ad coronas cucurrerunt. Christus nullum hominem magis dilexit quam Matrem, eamque summè innocentem. Illam igitur utique, quam primùm ipse ad cælos ascendit, secum libentissimè habuisset; & tamen quàm diu, post se in terris, atque inter miseras inopem, & sæpe grauiter à Pharisæis inueterato iam in eius Filium odio vexatam reliquit? Scilicet ut diu diuque haberet & ipsa occasionem merendi, & alij Christo chari patientiam ab illa discendi: qui si vidissent illam, statim à Filio in cælum assumi, cogitare fortasse potuissent, eos maxime à Christo diligi, quos ille quàm citissimè liberat è calamitate. At nunc, vbi viderunt, ipsam Christo facile omnium dilectissimam Matrem tam diu inter cruces & ærumnas huius vitæ* relinqui,

relinqui, amoris, non obliuionis, argumentum esse censuerunt, si & ipsi non statim tyrannorum procellis liberarentur.

Itaque amat Deus, & singulari prouidentia honorat, quibus occasionem dat certandi; hæc enim est via ad triumphos. Immo ista est Christianæ vitæ professio. *Venisti ad aquam baptismi*, ait Origenes, *istud est certaminis, & pugna spiritualis Initium hinc tibi aduersus Zabulum nascitur pugna principium*. Et S. Leo, *Intelligamus*, ait, *quantò studiosiores pro nostrâ salute fuerimus, tantò nos uehementius ab aduersarijs impetendos. Cuius rei ex omni parte, causæ suppetunt.*

Ratione Dei, causam iam antè nominatam assignat S. Chrysoströmus, dum ait: *Nefas est pugilem Dei vacare delicijs; non licet epulari luctantem. Luctamen enim sunt presentia omnia, certamen, bellum stadium: aliud est quietis tempus, hoc arumnis deputatum est, atque sudoribus. Nullus, ubi ad certamen se exiit, unctusq; est, requiem quarit.* Vult igitur nos Deus hîc, tamquam in certamine, bello, & stadio exercere; vt in cælo possit victoribus coronam imponere. Itaque prouidentia est, non negligentia, si aduersa, vel permittit, vel immittit.

Ex parte autem Diaboli, huius rei causam indicat S. Hilarius his verbis: *In sanctificatis nobis maximè Diaboli tentamenta grassantur; victoria ei est magis exoptata de Sanctis: Et S. Hieronymus, Non quarit, inquit, Diabolus homines infideles; de Ecclesia Christi rapere festinat: esca eius, secundùm Habacuc, electa sunt: Iob subvertere cupit, & deuorato Iuda, ad cribrandos Apostolos expe- tit potestatem.*

Ex parte verò nostra rationem assignat S. Chrysoströmus tribulationum istam. *Si enim*, ait, *cùm tot sunt tristitia, & pericula, & timores, & cura nos undique circumeuntes, tam libenter presenti immoramur vita; si nihil horum esset, & absque tristitiâ, & arumnis omnibus tota foret vita nostra, quando umquam futura desiderare- mus? sic & Iudæis Deus fecit; volens enim illos in reditûs cupiditatem inducere, & ut Egyptum odissent persuadere, permisit eos lateritia opere, & luto laborare, vt laborum & arumna illius magnitudine cruciati, ad Deum clamarent. Ne igitur nos terra affixi, & presentibus inbiantes torpeamus, & futurorum obliuiscamur, vitam nobis Deus fe-*

Bb

cit la-

VII.

Orig hom. 9.
in lib. iudic.
S. Leo term.
1. de Quadr.

VIII.

S. Chrysostr.
hom. 8. in 2.
ad Timoth.

IX.

S. Hilarius.
in Matth. 4.
S. Hieron.
Epist. ad Eu-
stochium.

X.

S. Chrysostr.
hom. 6. ad
Antioch.
pop.

est laboriosam; sicut enim corpus tritum laboribus, & arumnis confectum amori non vult vacare, non indulgere ventri, sed requiescere, & quietè jacere: Sic & anima plurimum obstita malis, ad requiem & quietum statum festinat.

XI.

De S. Ephz. vide Metaph. 10 Febr. de Othone Ferrar 23. Martij. de Nazianz. Sur. 9. Maij. de Alberto in vita eius 3. Sept.

Numquam Ephrem è mundo exiisset, neque Otho Romanus, nisi per carcerem. Capi prius debuerunt, & compede vinciri, vt ad veram aspirarent libertatem. Sicut & S. Gregorius à patria Nazianzenus dictus, Athenas navigaturus, secundis ventis numquam venisset, quò eum aduersi pepulerunt. Cùm proximè vltimum vitæ discrimen fuisset, atroci tempestate comprehensus, & baptismi, & religiosi ordinis suscipiendi votum fecit; haudquaquam facturus, nisi eum mare iactauisset. Quod & Alberto illi rupicolæ legimus contigisse. Ille à parentibus diues, ditior à malis artibus, in lacu Verbano ingenti procella de morte, deque æterna sibi damnatione instante admonitus, voto melioris vitæ facto, portum obtinuit; ac mox coniuge, inter velatas virgines abditâ, diuitijsque inter pauperes distributis, montem lacui vicinum conscendit, vt cælo quoque vicinior esset; non magis ex diuite pauper, quàm ex iniquo sanctus factus. Utile ergò nobis est pati, vt vexatione, velut stimulo quodam equus, è luto abigamur, eoque anhelemus, vbi quietem sumus reperturi, & lætæ pascua æternitatis. Si enim rarò hîc videmus aurum sine scoria, argentum sine fuligine, ignem sine fumo, lumen sine vmbra, aërem sine nube, diem sine imbre; aliud aurum, aliud lumen, alium diem incipimus cogitare.

XII.

Hinc alterum solatio permistum documentum est, Deum (ex cuius prouidentia aduersis exercemur, vt à caducis rebus, hoc pacto amarescentibus, animum ad vera bona duraturaque coronas auertamus) sicut salutis nostræ prospicit, ita velut ex Equestribus, aut Podio inspicere singula, quæ sustinemus, adeoque esse velut agonothetam, & certaminum nostrorum spectatorem; quemadmodum fuit Martyrum, aliorumque pro Christo grauia passorum. Quæ res incredibiles animos addit menti generosæ.

XIII.

S. Cyprian. lib. 4. epist.

Ad agonem, ait S. Cyprianus, secularom exercentur homines, & parantur, & magnam gloriam computant honoris sui, si illis, spectantur

ante populo, & Imperatore presente contigerit coronari. Ecce agonia
sublimis & magnus, & corona celestis premio gloriosus, ut spectet nos
certantes Deum, & super eos, quos filios facere dignatus est, oculos suos
pandens, ceraminis nostri spectaculo perfruat. Præliantes nos, & fi-
dei congressione pugnantes spectat Deus, spectant Angeli eius, spectat &
Christus. Quanta est gloria dignitas, quanta felicitas, præside Deo con-
gredi, & Christo iudice coronari! Armemur, fratres dilectissimi, vi-
ribus totis, & paremur ad agonem mente incorrupta, fide integra, vir-
tute denota. Ad aciem, qua nobis indicitur, Dei castra procedant.
Armentur integri, ne perdat integer, quod nuper stetit: Armentur &
lapsi, ut & lapsus recipiat, quod amisit. Integros honor, lapsos dolor
ad prælium prouocet. Hæc Cyprianus.

Quæ ipsa cogitarunt Martyres olim, ut ad martyria anima-
rentur, quorum exemplo, si statuamus in angustijs & malis, qui-
bus perpluimur vndique, nos non habere tantum Deum ista pro-
videntem, sed etiam videntem, longè efficiemur ad patiendum
alacriores. Bonum mihi, Domine, tribulari, dummodo ipse sis me-
cum, ait S. Bernardus, quam regnare sine te, sine te gloriari. Bonum,
in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quam
esse sine te vel in calo. Ita Dei præsentia bonis est pretiosa; & quæ
amara sunt, in dulcedinem vertit; neque finit vllius affectûs im-
petum exorbitare. Si enim, etiam æstuante animo, tamen iram
cohibemus coram hominibus, ne eis impatientes esse videamur;
quanto æquius est, in diuino conspectu, nos esse patientes? cum
præsertim patientibus amplissima esse præmia promissa sciamus.

Quod sanè est tertium è tribulationibus cum magno solatio
capiendum documentum. Ait enim Seruator: Beati qui persecu-
tionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum ca-
lorum. Beati estis, cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint,
& dixerint omne malum aduersum vos, mentientes, propter me:
Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in calis. Sic
enim persecuti sunt Prophetas, qui fuerunt ante vos; vtique libera-
liùs redonatos, quàm atrociùs passos.

Eapropter Damianus. Perpende, inquit, & inuicem confer
tribulationem & gloriam; momentaneum & aeternum; leue & pondus:
gaude & exulta; quia quod tribulationis sustines, momentaneum est;

6. ad Tibariti:
Exhort. Mare
tyrij.

XIV.

S. Bernard.
serm 17. in
Pfal. Qui ha-
bitat.

XV.

Matth. 5. 10.

XVI.

S. Damian:
lib. 8. ep. 6.

Bb 2

quod

quod gloria praestolaris, aeternum est: leue est, quod toleras; pondus, quod expectas. Hæc Damianus scripsit, atque ita esse totus Sanctorum senatus censuit: cui leue videbatur, quidquid poterat à mortali homine tolerari pro immortalitate.

XVII. Id enim vnusquisque istorum sensit, quod D. Augustinus dixit: *Si quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam paruo tempore tolerare, vt Christum videre digni essemus, in gloria venientem, sanctorum eius numero sociari; nonne erat dignum pati omne quod triste est, vt tanti boni, tantaq; gloria participes haberemur?* His Augustinus, & omnes diuini victores, veluti è theatri popularibus, acclamant, nobis in arena certantibus, præmijque secuturi ostensione Pæana canunt, & *Euge* illud turbæ ad pugnam adhortantis.

XVIII. Quod & Cyprianus fecit, in hunc modum exclamans: *O dies ille qualis, & quantus adueniet, fratres dilectissimi, cum ceperit populum suum Dominus recensere, & diuina cognitionis examine singulorum merita recognoscere, mittere in gehennam nocentes, & persecutores nostros flamma pœnalis perpetuo ardore damnare; nobis verò mercedem fidei & deuotionis exsoluere? Quæ erit gloria, & quanta latitia, admitti, vt Deum videas; honorari, vt cum Christo Domino Deo tuo salutis ac lucis aeterna gaudium capias? Abraham, & Isaac, & Iacob, & Patriarchas omnes, Prophetas, & Apostolos, & Martyres salutare; cum iustis, & Dei amicis in regno calorum data immortalitatis voluptate gaudere, sumere illic, quod in cor hominis ascendit?*

XIX. E quibus rursus quartò discimus, nihil nobis, contra eos, qui nos affixere, de vindicta cogitandum. Martyres, exemplo Christi & Stephani, pro tortoribus suis orauerunt. Qui, si ob improbitatem, aut crudelitatem suam, poenâ digni sunt, longè grauiore poenâ afficientur ab eo, qui potest mittere in gehennam nocentes; & persecutores nostros flamma pœnalis perpetuo ardore damnare. Scimus enim, ait S. Paulus, qui dixit: *Mihi vindicta, & ego retribuam.* Ille iudex est. Qui ergo pro se vindictas meditatur, diuinam inuadit iurisdictionem, & alienam vsurpat potestatem; ac præterquam, quòd illotis pedibus Christi conscendit tribunal, in propriâ quoque causâ malus est iudex. Adde, quòd & imbecillis, Latrabit, & rarò vltra linguæ vulnus vindicta procedet,

cedet, aut puerili manu palpabit potius, quàm verberabit nocentem. *Horrendum est autem incidere in manus Dei viventis*; qui Hebr. 11. 30. exemplis plerumq; punit Sanctorum suorum persecutores. Igitur vindictam perdit, qui præuenit. Utinam non perderet etiam patientiæ mercedem!

Non vindictam Dominus, sed veniam docuit inimicis nostris postulandam. *Dico vobis, ait, Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos: & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.* Quod cum Martyribus libenter facturi sumus, si cum iisdem seriò expendamus, longè plus boni, quàm mali nobis inferre persecutores. XX.
Matth. 5. 44.

Macarius ille Alexandrinus, in vitis Patrum, sex adeò menses legitur nudus inter culicum examina molestissimè pungentibus aculeis sese exposuisse, cùm obscenæ voluptatis illecebrâ se tentari animaduertisset. Quid illo factum? obsederunt culices corpus vndique, pupugerunt identidem, & velut stimulis effoderunt exangues artus. Nocuisse putes? profuerunt: Nam animum defenderunt, quem stimulis longè periculosioribus liberauerunt. Ita multi dum nocere meditantur, profunt; & sanant, dum vulnerant. Ut iam meritò eos diligere possimus, & potius benefactores, quàm persecutores appellare. XXI.

Ita enim illud: *Maior seruiet minori*, hoc est Esau Iacobo, exponit S. Augustinus: *Quo modo, inquit, mali seruiunt bonis? non obsequendo, sed persequendo; quo modo persecutores Martyribus? quo modo lima vel mallei auro, quomodo mola seruiunt tritico, quomodo panibus coquendis furnalia, ut illi coquantur, illa consumantur; quomodo in fornace aurificis palea seruit auro, ubi sine dubio palea consumitur, aurum probatur.* Ex mente ergo Augustini, atque re ipsâ impij seruiunt pijs, persecutores patientibus, tortores Martyribus, quia dum molestant, coronam illis fabricant, sibi pœnam; tantò commiseratione digniores, quia profunt cum proprio nocumento. XXII.
Gencl. 25.
S. Augustin.
serm. 78. de
Temp.

Quod probè intellexit illa apud Thaulerum Virgo, quæ moriens interrogata, quomodo ad tantam sanctitatè peruenisset? respondit. 1. *Afflictiones meas nulli, nisi Deo quæsta sum, & statim aut consolabar, aut confortabar à Domino.* 2. *Corde semper fui liberalissima, & si quando opere non poterà, animo saltem dabam.* 3. *Iis, à qui-* XXIII.

bus laesa fui, beneficium singulare rependi: quod non fecissem, nisi laesa ab eis fuisset. Summus hic gradus est patientiae, qui persecutores habet, & remuneratur, tamquam benefactores. Quod si hoc alicui paradoxum videtur, is parum versatus est in schola Christi, Matth. 5. 43. dicentis: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Quo loco S. Hieronymus: *Multi, inquit, praecepta Dei imbecillitate sua astimantes, putant esse impossibilia, quae praecepta sunt, & dicunt sufficere virtutibus, non odisse inimicum. Ceterum diligere, plus praeicipi, quam humana natura patiatur. Sciendum est ergo Christum non impossibilia praecepere, sed perfecta, quae fecit David in Saul & Absalom. Stephanus quoque pro lapidantibus deprecatus est, & Paulus anathema cupit esse pro persecutoribus.* Ac ne quis etiam istos aliquid supra hominem fecisse putet: Lycurgus rex Laedæmoniorum, ut auctor est in vita eius Plutarchus, cum à feroce juvene Alcandro oculo orbatu esset, eumque à populo in suam accepisset potestatem, ut pro arbitrio plecteret & tractaret, nihil grauius in eum statuit, sed optimè instituit, correctisque vitijs ad omnem honestatem efformauit, bonisque moribus præditum in theatrum produxit dicens: *En inuenem, quem à vobis iniuriam & violentum accepi, iam frugis & popularem vobis restituo.* Hoc potuit Ethnicus, quid poterit, immo debet Christianus? Nempe existimabit, non tam se bonum pro malo, quam bonum pro bono reddere; ita patiens, ut sibi gratus potius quam patiens videatur, in hoste agnoscens benefactorem. Ita fecisse S. Stephanum Abbatem testatur S. Gregorius his verbis: *Fuit quidam diebus nostris Stephanus nomine, pater monasterij iuxta Reatinae urbis mœnia constituti: vir valde sanctus, virtute patientia singularis. Et supersunt multi, qui illum noverunt, eiusque vel vitam, vel obitum narrant. Erat autem huius lingua rustica, sed docta vita. Hic, pro amore caelestis patriæ, cuncta despexerat, possidere aliquid in hoc mundo fugiebat. Tumultus denitabat hominum; crebris ac prolixioribus orationibus intentus erat. Virtus tamen patientia vehementer in eo excreuerat, ita ut eum sibi amicum crederet, qui sibi molestia aliquid irrogasset. Reddebat contumelijs gratias. Si quod in ipsa sua inopia damnatum fuisset illatum, hoc maximum lucrum putabat. Omnes suos aduersarios, nihil aliud quam adiutores*

S. Gregorius
hom. 35. in
Enang.

adiutores estimabat. Hæc S. Gregorius; & habentur complura talia in vitis Sanctorum, quæ dum ostendunt amatos potius, quàm supplicijs remuneratos à pijs hominibus persecutores, præclare firmant quartum, quod attulimus, documentum.

Quintum hinc documentum trahitur, vt nos potiùs cum Martyribus, exemplo virtutis, quàm cum tortoribus, malitiâ impietatis, proximo nostro prodelle studeamus. Virtus enim, quæ maximè placet, maximè docet. Placet autem nobis nihil ita, quàm cum conspicimus hominem, inter mille impatientiæ occasiones, patientem. Hac ergo virtute, ritu Martyrum, homines instruimus, terram ornamus, cælum exhilaramus, Angelos lætitiâ, Deum gloriâ implemus. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* Quam glorificationem appositè possunt exponere D. Hieronymi verba suprâ à nobis laudati: *Triumphus Dei est passio Martyrum, & pro Christi nomine cruoris effusio, inter tormenta mirâ perseuerantiâ stare, torqueri, & in suis tormentis gloriari. Ideò odor disseminatur inter gentes, & subit tacita cogitatio, nisi verum esset Euangelium, numquam id sanguine defenderent.* Hæc prima est cogitatio fidei crescentis, per quam cælestis Pater glorificatur, dum de sanguine Martyrum, sumuntur exempla virtutum, & hinc, velut de semine, surgit seges Christianorum. Itaque numquam plus agimus, quàm cum plus patimur, neque homines magis conciliamus, quàm hac magnanimitate. Augustum Cæsarem, in vita eius narrat Suetonius, Cinnæ machinanti sibi necem, & condonauisse, & dixisse: *Cinna, tibi iterum vitam do, prius hosti, nunc insidiatori ac parricidæ, & cum hoc dicto eidem consulatum obtulisse.* Quid hac tantâ clementiæ patientiâ est consecutus? Cinnam postea habuit perpetuò amicissimum. His carbonibus super caput aduersariorum aggestis incenduntur homines, & amici fiunt ex inimicis.

Docet Aristoteles, ouem si concipiat, flante Septentrionali vento, aspero illo, atque aquilæ instar rapido, masculum parere; sin Austro spirante, feminam gignere. Ita ferè etiam homo longè perfectiora, generosioraque & concipit, & parit, cum rerum aduersarum furant Aquilones. Tunc enim fortunæ opes,

tunc

XXIV.

Vide S. Chry-
sost. serm. de
mansuetu-
dine.

Matth. 5. 16.

S. Hieron. ad
Hedibiam,
q. 11.

XXV.

Aristot. lib. 6.
de hist. c. 19.

tunc vitam demum fluxam contemnere audet; tunc alios ad fortia tam manu, quam linguâ animat. Ea autem, quæ Austro prosperitatis permulcente, tamquam semen per verbum orationemque exemplo carentem, suscipit, plerumque sunt imperfectiora, more femellarum. Multum enim se præstare arbitratur homo in prosperitate constitutus, aut ab Ecclesiaste edoctus, si pauperi donet Philippazum; cum alius belli procellâ inuolutus, totas gazas regias non æstimet, sibi religionis causâ asportatas.

XXVI.

Quæ grandiora, ut quisque in se, aduersâ tempestate, citius concipit; ita & in alijs facilius faciliusque parit, patientiam, quam eloquentiam magis admirantibus. Hinc, apud Sophronium in Prato Spirituali c. 22. *duo senes monachi cum fratre unâ iter agentes, & à via aberrantes, inter satrâ inuenti sunt. Quo conspecto agricola cœpit in illos multa maledicta enomere ex ira, dicens: Vos estis monachi? vos timetis Deum? Si timorem Dei haberetis, satrâ non conculcassetis. Tunc senior dixit socijs: Per Dominum, nullus ei respondeat, conuersusque ad illum dixit: Recte dixisti, fili mi. Ille verò furens, rursus impetebat eos contumelios. Tum senior: Vera dicis, fili, nam si veri monachi essemus, ista non egissemus: sed per Dominum, indulge nobis, quia peccauimus. Stupefactus ergo ille ad tantam senis humilitatem, prostravit se ad pedes eius dicens: Peccavi, indulge mihi, & per Dominum, assume me vobiscum. Rusticus ergo secutus illos, accepit habitum.*

XXVII.

Hucusque Sophronius, patientiæ fructum efficaciamque, demonstrans: quæ quò maior erit, eò maiorem fructum consequetur, non apud simplices tantum, ac plebem Rusticanam; sed apud aulicos quoque & magnates. Ita S. Spiridion Episcopus Cypri, ut est in vita eius apud Surium, 14. Decemb. aliquando ad Imperatorem Constantium, à quo euocatus erat, profectus est. Vili autem erat habitu, manu virgam ex palma tenens. Pendebat ex collo vas fictile; & ut verbo dicam, contempti hominis speciem omnino præ se ferebat. Itaque regiam ingredientem, quidam indecorum ratus tam abiectâ specie virum intrare palatium regium, sacra eius maxilla impudenter colaphum iusfregit. Tulit id non modò patienter vir sanctus, sed & alteram, prompto patiendi animo, percussori exhibuit. Quæ res insolentem illum tacito pudore affecit, ut repente ei supplex fieret, &

INCOM-

inconsiderata audacia, veniam peteret. Quam libens concessit, & hominem paterne instruxit, ut ab inferenda iniuria se contineret. Quo factum est, ut a viris principibus in honore haberetur, qui eum summa reuerentia ad Imperatorem deduxerunt. Hæc ex vita S. Spiridionis, docentia, quantum ex malis toleratis fructum reportent etiam aspicientes. Igitur eiusmodi exemplis fas est alijs prodesse, dum non tædet præluere. Qui sic præ est, bene præ est, quia prodest. Et, ut S. Leo ait, *validiora sunt exempla, quam verba, & plerimum est opere docere, quam voce.*

S. Leo serm.
1. de S. Laurent.

CAPVT XLV.

Patientia & fortitudinis exempla, quomodo olim vsurpata, quomodo nunc vsurpanda?

Exempla hæc patientiæ, quibus præire alijs oportet, tunc demum, velut per manus dabimus, si ipsi prius accipiamus. Pugnare qui docent, prius didicerunt. Arma autem pugnantium sunt potissima, ensis, quo, ut vulnerent, accinguntur; & scutum, quo proteguntur. In spirituali pugna gladius est verbum Dei; clypeus, patientia: hæc sustinemus, quod illud docet, sustinendum. Nec sanè docet inani eloquio, sed multiplici exemplo. Qualia etiam ethnicus Cicero arma, in hoc bello suavit vsurpanda. *Quæ sunt ista?* inquit: *contentio, confirmatio, sermoq; intimus, quum ipse secum; caue turpe quidquam, languidum, non virile. Obuersentur specios honesta animo; Zeno proponatur Eleates, qui perpeffus est omnia potius quam conscios delenda tyrannidis indicaret. De Anaxarcho Democritio cogitetur: qui cum in manus Cyprii Nicocreontis Regis incidisset, nullum genus supplicij deprecatus est, neque recusavit. Calanus Indus, indoctus ac barbarus, in radicibus Caucafi natus, sua voluntate vinus combustus est. Nos, si pes conduluit, si dens (sed fac totum dolere corpus) ferre non possumus. Opinio est enim quadam effaminata ac lenis, nec in dolore magis, quam eadem in voluptate, quâ cum liquefcimus, fluimusq; mollitiâ, apud aculeum sine clamore ferre non possumus. At verò C. Marius rusticanus vir, sed planè vir, cum secaretur, ut supra dixi, principio vetuit se alligari: nec quisquam ante Adarium solutus dicitur esse factus. Cur ergo postea*

I.

Cicer. lib. 2.
Tulcul. 99.

Et

alijs?